

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 213-1914)

Originalt emne

Begravelsesvæsen

Begravelsesvæsen i Almindelighed

Embedsmænd, Kommunale

Stadsgartner

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 13. juli 1914](#)
- 2) [Byrådsmødet den 20. august 1914](#)
- 3) [Byrådsmødet den 17. september 1914](#)
- 4) [Byrådsmødet den 5. november 1914](#)
- 5) [Byrådsmødet den 5. november 1914](#)
- 6) [Byrådsmødet den 14. januar 1915](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 13. juli 1914 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 213-1914)

Forslag fra Kirkegaardsbestyrelsen til Instrukser for Stadsgartneren, Begravelseskontoret og Overgraveren.

Udgik af Dagsordenen.

Uddrag fra byrådsmødet den 20. august 1914 - side 7

[Til første side](#)

(J. Nr. 213-1914)

Forslag fra Kirkegaardsbestyrelsen til Instrukser for Stadsgartneren, Overgraveren og Begravelseskontoret.

Formanden udtalte, at Begravelsesvæsenet hidtil var blevet bestyret af Begravelseskontoret med Assistance af Overgraveren, dog at denne i forskellige Forhold havde indtaget en selvstændig Stilling, og at Gartnerarbejdet var blevet varetaget ved Udbydelse i Entreprise. For 2-3 Aar siden havde man imidlertid ansat en Stadsgartner, der skulde have med de Omraader at gøre, hvor der var Gartnerarbejde, altsaa ogsaa med Kirkegaardene. Stadsgartneren skulde sortere direkte under Byraadet og være til Raadighed for de forskellige Udvalg. Dermed var det tidligere Forhold vedrørende Begravelsesvæsenet blevet noget forandret, og samtidig havde Kommunebogholderen henledet Opmærksomheden paa, at Bogholderiet var saa overbebyrdet, at det ikke længere kunde varetage Tilsynet med Begravelseskontoret. Endelig havde Ministeriet for nogen Tid siden stadfæstet en ny Vedtægt for Begravelsesvæsenet. Alt tilsammen bevirkede, at der maatte træffes en ny Ordning for Ledelsen af Begravelsesvæsenet, men det havde været ret vanskeligt at finde, hvorledes de forskellige Funktionærer skulde stilles overfor hinanden, og det var da heller ikke sikkert, at Kirkegaardsbestyrelsen ved de nu foreliggende Forslag havde fundet det rette, skønt den vel nok var kommet det saa nær som i Øjeblikket muligt. Meningen var at lade Kontoret have hele den kontormæssige Ledelse af Begravelsesvæsenet, men ogsaa kun den, medens Stadsgartneren skulde lede den havemæssige, derunder Vedligeholdelsen og de ny Arbejder, der blev at foretage. Stadsgartneren havde selv ment det rigtigt, at hele Begravelsesvæsenet blev henlagt under ham, saaledes at han blev en Slags Direktør for det, men Kirkegaardsbestyrelsen havde ikke ment at kunne gaa ind paa en saa radikal Omordning, ogsaa fordi Stadsgartneren derved vilde blive anderledes stillet overfor Begravelsesvæsenet end overfor de andre Omraader, han havde med at gøre. Forskellige personlige Forhold gjorde det vist nok ogsaa nødvendigt, at man gik til den nu foreslaaede Tredeling, hvorefter Kontoret ledede den kontormæssige Side, Stadsgartneren den havemæssige og Overgraveren, der i visse Forhold skulde sortere under Stadsgartneren. Gravgravningen og forskellige andre Ting. Taleren bad Byraadet om at betragte Forslaget som et foreløbigt Udkast, saaledes at det

blev underkastet to Behandlinger. Hvis man i det væsentlige kunde gaa ind paa Forslaget, vilde der desværre straks være at foretage enkelte mindre Ændringer i den ny Vedtægt, dels at Begravelseskontoret blev ledet af en selvstændig Kontorbestyrer og ikke kom til at sortere under Bogholderiet, og dels at Ordenens Opretholdelse paa Kirkegaardene blev varetaget af Stadsgartneren og ikke som efter Vedtægten af Overgraveren. Dette sidste havde Kirkegaardsbestyrelsen ment rigtigst, men Taleren stillede sig personligt dog i saa Henseende noget tvivlende og skulde intet væsentligt have at indvende, hvis Overholdelsen af Ordenen forblev hos Overgraveren.

Jakob Jensen fandt det kedeligt, at man allerede skulde til at forandre den ny Begravelsesvedtægt. Han forstod, at der havde været Vanskeligheder ved at faa Forholdet ordnet; men den største Vanskelighed havde vist været, at Begravelseskontoret skulde have en særlig Bestyrer Den foreslaaede Ændring tiltalte ikke Taleren, som dog ikke skulde stille noget Ændringsforslag, fordi han ikke følte sig i Stand til at sætte sine Ideer igennem i det nuværende Byraad. Siden Højre var blevet Flertal i Byraadet, var man kommet ind paa at faa flere og flere Embedsmænd og større og større Lønninger.

Formanden ansaa det for givet, at Ledelsen af Begravelsesvæsenets Kontor maatte bort fra Kommunebogholderen, da denne var saa overbebyrdet, at han ikke kunde passe Begravelsesvæsenet ved Siden af Bogholderiet. Begravelsesvæsenet maatte derfor have sin særlige Kontorbestyrer. Hvorledes man skulde stille sig med Hensyn til Lønningen, var en Sag for sig.

Simonsen skulde indrømme, at det maaske nok forholdt sig, som Hr. Jakob Jensen sagde, at der intet var at stille op, men vilde dog ikke opgive Modstanden lige straks. Taleren kunde ikke stemme for Forslaget, fordi det var bygget paa et forkert Princip, og han forudsaa, at det vilde føre til et evigt Spektakel, hvis det blev vedtaget. Efter Forslaget forbeholdt Kirkegaardsbestyrelsen sig at være øverste Myndighed, men den skulde have Indstillinger fra 3 forskellige Sider, der stærkt tangerede hinanden. Forslaget sammenblandede i det hele taget de enkelte Sager saaledes, at der vilde blive ganske uhyggelige Forhold. Det maatte være saaledes, at kun én Mand havde Ledelsen. Det var underligt, at Bestyrelsen af de mange Klager særlig over Forholdene paa Nordre Kirkegaard ikke havde kunnet se, at man kun burde have een at holde sig til. Meget gjorde, at Taleren ikke kunde stemme for Forslaget, men han skulde ikke spille mange Ord paa Sagen, da der jo intet var at gøre, naar man ikke vilde ind paa Tanken om at overlade

Ledelsen til en enkelt Mand.

Mikael Johansen havde ikke troet, at denne Sag skulde laves politisk, hvad Hr. Jakob Jensen imidlertid havde gjort. Hr. Jakob Jensen havde paastaaet, at Højre havde Flertal i Byraadet. Det passede desværre ikke; ellers havde meget sikkert set anderledes ud. Taleren vilde bede Hr. Jakob Jensen oplyse, hvad det var for Embedsmænd, Højre havde faaet ansat. Stadsgartneren var det i hvert Fald ikke. Havde man valgt den, som Højre havde stemt for, vilde der vist været sparet meget. Taleren var enig med Hr. Simonsen i, at det var uheldigt ikke at faa Begravelsesvæsenets Ledelse samlet hos een Mand, dog burde det næppe være den nuværende Stadsgartner, som vist ikke var praktisk nok dertil. Taleren kunde ikke være med til at vedtage Forslaget, uden at der blev ændret adskilligt i det.

Jakob Jensen erindrede om, at alle i sin Tid havde været enige om, at man burde have et Stadsgartnerembede. Striden var først kommet, da Embedet skulde besættes. Naar Hr. Mikael Johansen ikke vidste, hvilke Embeder Højre havde lavet, skulde Taleren minde om, at der var blevet lige saa mange underordnede Funktionærer som før, uagtet Embedet som Bygnings- og Brandinspektør var blevet delt i to. De Krumspring, der da var blevet lavet med Embedernes Opslag og Lønninger, var mere end morsomme. Naar Formanden mente, at Kommunebogholderen ikke kunde styre Begravelseskontoret, indsaa Taleren ikke, hvorledes det skulde gaa i de Byer, der var større end Aarhus. Var Bogholderen overbebyrdet, kunde Kasseudvalget foreslaa at give ham en Fuldmægtig. Dette havde Udvalget imidlertid ikke gjort, hvorimod det for ikke længe siden havde gjort en 84-85 aarig Mand, en Olding, til Fuldmægtig. Taleren gad vide, om man havde til Hensigt at køre Bogholderen træt, for den Smule, man nu foreslog at befri ham for, var i Virkeligheden intet. Den bedste Maade at hjælpe Bogholderen paa var at give ham en ung, rask Mand til Fuldmægtig, det fortjente han, og det var nødvendigt for at faa velordnede Kontorforhold .

Formanden fremhævede, at det meningsløse var at henlægge et Kontor, som intet mere havde med Bogholderiet at gøre end en hvilken som helst anden Administration, under Bogholdederiet. Han kunde ganske tiltræde Tanken om at give Bogholderen en Fuldmægtig til Hjælp, og han vilde meget gerne gaa med til at henlægge hele Begravelsesvæsenet under en Direktør, men en saadan Ordning vilde blive dyrere og netop skabe flere Embeder.

P. Petersen undrede sig over, at man lejede Kontorlokaler i Mejlgade Nr. 4 og lod dem staa

tomme, men lod Personalet paa Begravelseskantoret. arbejde i et snævert og lummert Tagkammer i den gamle Provstegaard.

Formanden gjorde opmærksom paa, at det af Hr. P. Petersen fremdragne Forhold ikke hørte hjemme under Behandlingen af de foreliggende Instrukser. Taleren ansaa det iøvrigt for heldigst, at Begravelseskantoret kom til at ligge ved Siden af Stadsgartnerens Kontor, for at den bedste Samvirken kunde finde Sted.

Mikael Johansen mente at erindre, at det havde været Hr. Jakob Jensen selv, der først var kommet med Tanken om at dele Bygnings- og Brandinspektørembedet, ja endog at dele det i 3 Embeder. Senere havde yderligere Skoleudvalget antaget en særlig Bygningsinspektør, som aarlig kostede 7-800 Kr. Hr. Jakob Jensen havde talt om, at Kasseudvalget havde gjort en Olding til Fuldmægtig. Vedkommende Mand var imidlertid en af Byens dygtigste Embedsmænd og havde gjort et stort og udmærket Arbejde gennem Aarene ikke mindst i Ligningskommissionen. Hele Budgetudvalget havde været enig om, hvis Taleren da erindrede rigtigt, at give denne Mand et Tillæg paa 200 Kr. og udnævne ham til Fuldmægtig. Dette var ikke at skaffe ny Embedsmænd. Kasseudvalget vilde gerne give Bogholderen al den Hjælp, han forlangte, men forøvrigt havde Bogholderen jo en udmærket dygtig Mand til Hjælp, og han blev vel næppe dygtigere, fordi han blev Fuldmægtig.

Jakob Jensen vidste, at Sagen nu stod paa, at man vilde have en Mand, som Taleren ikke kunde stemme paa, til det ny Embede som Kontorbestyrer. Da Embedet som Fattiginspektør skulde besættes, havde Højre ikke naaet sit Maal, skønt det gjorde alt muligt for at faa en vis Mand udnævnt.

Formanden bad Hr. Jakob Jensen holde sig til Sagen.

Jakob Jensen mente, at man maatte have Lov til at udtale sig. Det var politiske Partier, som bekæmpede hinanden.

Formanden bad atter Hr. Jakob Jensen indskrænke sig til at omtale den foreliggende Sag.

Jakob Jensen hævdede, at Højre var i Flertal i Byraadet. Flertallet dannede een Gruppe og holdt sine Møder sammen. Naar Hr. Mikael Johansen havde anført, at Taleren havde villet have Delingen af Bygnings- og Brandinspektørembedet anderledes, end den blev, var det ganske rigtigt, idet Taleren havde ønsket en mere praktisk Ordning. Det havde da ogsaa vist sig, at de Herrer ikke selv var tilfreds med det, de havde lavet. Det ene Embede blev

opslaaet med en bestemt Gage, men da Ansøgningerne kom ind, forandrede man den.

Formanden maatte atter anmode Hr. Jakob Jensen om at holde sig til Sagen.

Jakob Jensen havde kun svaret Hr. Mikael Johansen.

Formanden vilde bede Hr. Jakob Jensen rette sig efter Formandens Afgørelse.

Jakob Jensen skulde da blot i Anledning af Hr. Mikael Johansens Udtalelse om, at Skoleudvalget havde antaget en særlig Bygningsinspektør, bemærke, at Højre havde Flertal i dette Udvalg.

N. Joh. Laursen havde ikke tænkt sig, at de 3 Regulativer kunde give Anledning til en Holmgang, der berørte næsten alt, hvad der var sket de sidste Aar, og han syntes ikke, der var nogen Brug for en egentlig Agitation i Øjeblikket, da der dog var 2-3 Aar til næste Valg. Naar Hr. Jakob Jensen ikke vilde stille Særforslag, fordi han ikke vidste, om han kunde føre noget bedre igennem, var det ikke helt rigtigt, for paa den Maade kunde et Mindretal jo aldrig komme videre. Mindretallets Opgave var jo netop at vise sin Dygtighed ved at stille bedre Forslag. Maaske var Aarsagen, at Hr. Jakob Jensen ikke havde noget godt Forslag, og saa var hans Fremgangsmaade jo ganske vist en bekvem Maade at skjule dette paa. Taleren vilde foreslaa Hr. Jakob Jensen at komme frem med sit Forslag, hvis han da havde et, Hr. Mikael Johansen havde jo sagt, at han ikke var tilfreds med det foreliggende Forslag, saa der var altsaa en Mulighed for at faa noget andet gennemført. Hr. Jakob Jensen stod i det hele taget ikke overfor et sluttet Parti. Taleren skulde nu gaa over til det foreliggende Forslag og vilde pointere, at Regulativet bar Præg af de nuværende Forhold. Spørgsmaalet var da, om Kirkegaardsbestyrelsen havde fundet den rigtig Deling mellem de 3 Faktorer. Ligesom Formanden mente Taleren, at Ordenens Overholdelse paa Kirkegaardene maatte sortere under Overgraveren, saaledes at Stadsgartneren kun fik med den gartneriske Side at gøre. Ligeledes vilde Overgraveren vist ogsaa bedst kunne skønne over, hvilken Jord der skulde tages ind til Begravelse, altsaa fra hvilken Side Begravelserne skulde begynde. Kunde disse Ændringer gennemføres, var Tredelingen vist foretaget med Hensyntagen til alle Sider. Mulig vilde det være gavnligt at have en Direktør i Spidsen for det hele, men i Øjeblikket vilde en saadan Ordning næppe være praktisk. Der maatte i hvert Fald en Overgangstid til. For Tiden havde man jo en Tredeling, og Forretningerne var blevet ret godt bestridt.

Formanden maatte dog mene, at Stadsgartneren bedst knnde træffe Bestemmelse om

Arealets Benyttelse, da denne Del af Administrationen jo stod i nær Forbindelse med den gartneriske Del. Tredelingen var ikke Talerens Ideal, men i Øjeblikket kunde man næppe finde nogen bedre Ordning.

Møller troede nok, at Hr. Jakob Jensens Regnekunst havde svigtet ham, naar han kunde paastaa, at Højre var i Flertal i Byraadet. Det faktiske Forhold var jo, at der intet egentligt Flertal var. Den Gruppe, hvortil Taleren hørte, talte 9 Medlemmer ganske som den socialdemokratiske. Dette vidste Hr. Jakob Jensen meget vel, saa han havde ikke Lov til Gang efter Gang at sige, at Højre havde Flertallet.

Jakob Jensen havde glædet sig over at høre, Hr. N. Joh. Laursen sige, at nu vilde han gaa over til at omtale Forslaget, efter at han havde talt om meget andet i lang Tid. Dette havde Hr. N. Joh. Laursen faaet Lov til. Det skulde interessere Taleren at faa at vide, hvem der var traadt ud af Højres Gruppe.

Møller bemærkede, at der ikke havde været mere end 9 Medlemmer i den borgerlige Gruppe.

N. Joh. Laursen havde først talt om det Ændringsforslag, som Hr. Jakob Jensen havde antydnet at ligge inde med, og dernæst om selve Forslaget, hvilket alt var fuldt parlamentarisk.

Jakob Jensen hævdede, at Hr. N. Joh. Laursen meget godt vidste, at Talerens Udtalelse var vel begrundet, og at det vilde være Spild af Kræfter at arbejde for noget Ændringsforslag.

Magnus Nielsen var blevet forbavset over at se de 3 Regulativer komme frem uden at der samtidig kom Regulativer for Undergraverne, Ligbærerne og maaske flere. Blev Forslaget vedtaget, gad Taleren vide, hvem disse Funktionærer skulde sortere under. 1 sin Tid var der blevet udarbejdet Instrukser for alle, der havde med Begravelsesvæsenet at gøre, men nu kom der kun Forslag for de 3 Embeders Vedkommende, skønt det rigtigste vilde være at faa det hele ordnet paa en Gang. Taleren fandt ikke Forslaget heldigt, saa det glædede ham, at det kunde komme til en anden Behandling, hvor der kunde stilles Ændringsforslag. Man maatte komme dertil, at een Mand ledede det hele. Dog vilde Stadsgartneren næppe være den rette Mand. En dygtig Gartner behøvede iøvrigt ikke at være en god Økonom, hvilket Stadsgartneren heller ikke havde vist sig at være. Man havde endnu ikke set noget fra den Side, uden det havde kostet mange Penge. Da de ny Takster var blevet

gennemført, gav Kirkegaarden et stort Overskud i Stedet for som tidligere et stort Underskud, men nu var man oppe paa et alvorligt Minus igen.

Formanden havde ikke villet bebyrde Byraadet med Instrukser for de underordnede Funktionærer. Det var vel rigtigt, at Kirkegaardenes Indtægt var gaaet noget ned, men det var, som ogsaa oplyst ved Budgetbehandlingen, paa Grund af rent ekstraordinære Udgifter. For indeværende Aar var der atter opført et lille Overskud.

Overgik til 2. Behandling. Ændringsforslag hidkaldtes til næste Torsdag.

Uddrag fra byrådsmødet den 17. september 1914 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 213-1914)

Indstilling fra Kirkegaardsbestyrelsen angaaende Ordningen af Begravelsesvæsenets Administration, saalydende:

"Efter at Sagen angaaende Instrukser for Begravelseskontoret, Stadsgartneren i hans Forhold til Kirkegaardene og Overgraveren i Byraadets Møde den 20. f. M. var blevet underkastet en 1. Behandling, har Kirkegaardsbestyrelsen taget Sagen under fornyet Overvejelse og særlig under Hensyn til de i Byraadet faldne Udtalelser om, at den foreslaaede Tredeling i Begravelsesvæsenets Administration maatte anses for mindre heldig, drøftet Spørgsmaalet om, hvorvidt denne Tredeling kunde undgaas og Administrationen derved simplificeres. Derunder har Kirkegaardsbestyrelsen ogsaa taget under Behandling det fra de Herrer H. P. Christensen, Simonsen, Jakob Jensen og Samuelson fremkomne Ændringsforslag, gaaende ud paa, at Begravelsesvæsenet og Kirkegaardene underlægges Stadsgartneren, saaledes at baade Begravelseskontoret og Overgraveren kommer til at sortere under hans Embede. -

Kirkegaardsbestyrelsen har foretaget en Rejse til Odense for at gøre sig bekendt med denne Bys Ordning af Kirkegaardsforholdene og er derved kommet til den Overbevisning, at der i hvert Fald intet er til Hinder for, at Begravelsesvæsenets Administration deles mellem Begravelseskontoret og den eller de Funktionærer, som varetager selve Kirkegaardenes Bestyrelse og leder de forskellige Arbejder paa disse, saaledes at Kontoret paa ene Side og disse Funktionærer paa den anden Side er selvstændige,

ligestillede Myndigheder, der begge sortere direkte under Kirkegaardsbestyrelsen og samarbejder under dennes Ansvar og Tilsyn. Saaledes er Ordningen i Odense, hvor den virker til alles Tilfredshed.

Derimod er Kirkegaardsbestyrelsen noget betænkelig ved de i de forelagte Forslag til Instrukser indeholdte Bestemmelser, hvorefter Arbejdet og Ansvaret paa Kirkegaardene skulde deles mellem Stadsgartneren og Overgraveren, saaledes at Stadsgartneren skulde varetage den gartneriske Behandling af og Overholdelsen af Orden paa Kirkegaardene, medens Overgraveren skulde forestaa Gravenes Gravning og derhos have Tilsyn med Kapellerne. En saadan Deling af Myndigheden paa Kirkegaardene vilde mulig nok medføre Vanskeligheder og Konflikter. Kirkegaardsbestyrelsen mener dog ikke at kunne give det fornævnte Ændringsforslag fra de Herrer Christensen med flere sin Tilslutning, dels fordi Stadsgartneren formentlig vil være saa stærkt optagen af sin øvrige Virksomhed i Kommunens Tjeneste, at det ikke kan anses rigtigt, at lægge det hele Begravelsesvæsen under ham og særlig paalægge ham Ansvaret for Begravelseskontorets Ledelse, dels ogsaa fordi man ikke er tilstrækkelig sikker paa, at den nuværende Stadsgartner egner sig til denne ledende Plads i Begravelsesvæsenet. Derimod kunde man tænke sig Forholdet ordnet - overensstemmende med, hvad der er Tilfældet i Odense - saaledes, at Overgraveren fik Ledelsen af hele den daglige Virksomhed paa Kirkegaardene, saavel Ren- og Vedligeholdelse af disse som Ordenens Overholdelse og Gravenes Gravning, og saaledes, at Stadsgartneren da kun bistod Kirkegaardsbestyrelsen som Konsulent, naar Nyanlæg paa Kirkegaardene eller andre Spørgsmaal af væsentlig gartnerisk Betydning krævede hans særlige Sagkundskab. Den nuværende Overgraver er opvokset og overdraget ved Kirkegaardsvæsenet her i Byen og har indgaaende Kendskab til vore Kirkegaarde i alle Enkeltheder. Han menes ogsaa at have tilstrækkelig praktisk gartnerisk Uddannelse til i det daglige at lede de forskellige Arbejder paa Kirkegaardene.

Kirkegaardsbestyrelsen henstiller da til Byraadet at afgøre, om man - i Stedet for at følge Bestyrelsens første Forslag om en Tredeling indenfor Begravelsesvæsenet - skal, i alt Fald forsøgsvis gaa over til den her antydende Ordning, hvorefter altsaa Begravelsesvæsenets Bestyrelse skulde deles mellem Begravelseskontoret og Overgraveren som ligestillede Myndigheder, medens Stadsgartneren kun skulde faungere som Begravelsesvæsenets Konsulent i Kirkegaardenes gartneriske Behandling. For saa vidt Byraadet maatte foretrække denne Ordning, vil Kirkegaardsbestyrelsen omarbejde Instrukserne i Overensstemmelse dermed.

Man vedlægger yderligere en fra Bogholderen modtaget Skrivelse af 2. d. M., hvori han anholder om at maatte blive fritaget for Begravelseskontorets Ledelse, samt det tidligere fra Bogholderen angaaende samme Sag modtagne Andragende af 19. Maj 1911, endelig en fra Overgraveren modtaget Skrivelse af 30. f. M. vedrørende Kirkegaardsforholdene her i Byen og hans Stilling under Begravelsesvæsenet."

Fra Christensen, Simonsen, Jakob Jensen og Samuelson forelaa det i Indstillingen omtalte Ændringsforslag om, at Begravelsesvæsenet og Kirkegaardene underlægges Stadsgartneren, saaledes at baade Begravelseskontoret og Overgraveren kommer til at sortere under ham, og om, at Instrukserne ændres i Overensstemmelse hermed.

Formanden forelagde og gennemgik Indstillingen.

Simonsen beklagede, at Kirkegaardsbestyrelsen ikke havde kunnet tage Hensyn til Ændringsforslaget, som sikkert anviste den billigste og mest rationelle Ordning. Forholdene havde de senere Aar ikke været som de burde, men naar man fra forskellig Side vilde give Stadsgartneren Skyld derfor, var det sikkert ganske uberettiget. Ordenens Overholdelse havde Stadsgartneren i hvert Fald intet haft med at gøre. Det var ganske uforstaaeligt, at Overgraveren havde villet fremsende en Anbefalingsskrivelse for sig selv, som den ved Sagen liggende. Skrivelsen var i den Grad overdreven, at der intet Hensyn burde tages til den. Efter Kirkegaardsbestyrelsens Forslag skulde Overgraveren altsaa være øverste Autoritet paa Kirkegaarden. Havde han Kvalifikationerne dertil, kunde der for Tidens Skyld næppe være noget til Hinder for denne Ordning, da han utvivlsomt havde Overflod af Tid. Skulde der være Mening i Tingen, maatte man have en Mand i Spidsen for det hele, som kunde have Ansvaret, men det naaede man ikke efter Forslaget, saaledes som efter Ændringsforslaget, hvorefter man tillige undgik at faa flere ny Embeder. Selv om Stadsgartneren havde andet at varetage, var Arbejdet med Ledelsen af Begravelsesvæsenet ikke større, end at han nok kunde bestride det. Begravelseskontorets hele Arbejde var at registrere 2-3 Dødsfald om Dagen. At give en Mand 26-2800 Kr. om Aaret for det, vilde næppe falde nogen privat Mand ind. Taleren anbefalede Ændringsforslaget.

Formanden fandt det i høj Grad uberettiget at tale om, at der efter Kirkegaardsbestyrelsens Forslag vilde blive ny Embeder. For det, at Kontorbestyreren blev kaldt, hvad han var, og fik et Par Hundrede Kroner mere i Løn. blev der ikke flere Embeder, og andet skete der jo ikke.

Vetli forekom det, at den foreslaaede Ordning, hvorefter den tekniske Ledelse kom til at ligge udenfor Kontoret, var meget rationelt. Der blev aldeles ingen ny Embeder, men skulde Stadsgartneren være Direktør, vilde der netop blive et nyt Embede. Ordningen var som i Odense, hvor den virkede særdeles tilfredsstillende. At oprette et nyt Direktørembede under de nuværende Forhold, syntes der ikke at være Anledning til, og Stadsgartneren havde vel tilstrækkeligt Arbejde i Forvejen. Noget andet var, om der kunde være Anledning til at yde Stadsgartneren et Løntillæg for Konsulentvirksomheden, men det kunde jo senere tages under Overvejelse.

Lehmann var sikker paa, at Klagerne det sidste halve Aars Tid ikke havde været værre eller flere end tidligere, og at det vist var personlige Forhold, der havde gjort, at de var svulmet op. Det var en Misforstaaelse, at der efter Kirkegaardsbestyrelsens Forslag blev oprettet ny Embeder. Det hele, der skete, var, at Overgraveren i Virkeligheden blev Graver, altsaa den eneste man havde at henvende sig til. Nu var der tillige 2 Undergravere ved Kirkegaarderte, og mange private tjente endda ret betydeligt ved at vedligeholde Grave; alt dette tilstræbte man at samle hos Overgraveren. Der klagedes nu over Uorden, men naar de private Gartnere, hvoraf flere havde en Indtægt af 10-12000 Kr. væsentlig af Kirkegaardene, havde med Kirkegaardene at gøre, kunde hverken Graveren eller Stadsgartneren have noget Ansvar derfor. Det glædede Taleren, at Hr. Vetli havde samme Mening som han, at Kirkegaardene ikke kunde ledes af Kontoret. Skulde een Mand have hele Ledelsen, maatte det være Stadsgartneren, men Taleren var ganske enig med hele Kirkegaardsbestyrelsen i, at Stadsgartneren umuligt kunde varetage dette Arbejde sammen med sit øvrige Arbejde. Derfor var det meget klogere at gøre ham til Konsulent. Taleren var enig med Hr. Vetli i, at Stadsgartneren nok var noget forurettet med Hensyn til Løn, og det var i hvert Fald meningsløst, at han ikke havde mere end den Mand, der ledede Haven paa Vesterbro. Dersom man gennemførte den Ordning, der nu blev foreslaaet, vilde Overgraveren let kunne faa Raad til at affinde sig med de 2 Undergravere. I Odense var Kommunegartneren Konsulent, men Overgraveren ledede Kirkegaarden, og Kontorarbejdet blev varetaget af Kommunebogholderen. Her i Aarhus var Forholdene vel nok saa meget større, at der var Rimelighed for at fritage Kommunebogholderen for dette Arbejde, men der var paa den anden Side ingen særlig Grund til at give Assistent Houlberg et Løntillæg. I Odense var Overgraverens Løn kun nogle og tyve Hundrede Kroner, men da han besørgede Vedligeholdelsen af Gravene, var hans Indtægt dog oppe paa godt 5000 Kr. At begynde

igen med at bortlicitere Arbejdet vilde være meget uheldigt. Licitationsprincippet havde været Kirkegaardene Kræftskade. Det, der mest gjorde, at Taleren havde været med til ikke straks at foreslaa Todelingen, men Tredelingen, var, at at han ikke mente, at den nuværende Overgraver havde gartnerisk Uddannelse, men da han nu havde erfaret, at han havde det, nærede han ingen Betænkelighed ved at overdrage ham Ledelsen af Kirkegaardene. Taleren kunde give Hr. Simonsen Ret i, at Overgraverens Skrivelse var holdt i en uheldig Form, men i Realiteten havde Overgraveren dog nogen Ret, og hans Anbefalinger var af betydelig Vægt. Til at passe Kirkegaardene var hans gartneriske Uddannelse stor nok, men han havde aldrig faaet Lejlighed til at vise, hvad han duede til i saa Henseende. Taleren vilde henstille til sine Partifæller at tage Ændringsforslaget tilbage, navnlig fordi Kirkegaardsbestyrelsen betonede, at den foreslaaede Ordning var midlertidig. Det var Synd mod Stadsgartneren at henvise til, at Ordningen tidligere var billigere end nu, og Paastanden derom passede aldeles ikke. Stadsgartneren havde ikke været nær saa dyr en Mand, som man gjorde ham til. Naar man særlig havde anket over, at Forholdet paa Knudrisbakke ikke var saa heldigt, som det var kønt, kunde dertil siges, at Knudrisbakken vilde egne sig fortrinligt til Urnehave, hvorfor man snarest burde tage Tanken om at bygge et Krematorium op igen.

Simonsen var af Hr. Lehmanns Udtalelser blevet endnu mere bestyrket i, at der var Trang til et virkeligt Systemskifte. Efter Kirkegaardsbestyrelsens Forslag vilde Stadsgartneren være sat fuldstændig ud af Spillet. Det var Taleren uforstaaelig, at Hr. Vetli kunde fremstille Sagen saaledes, at der efter Ændringsforslaget vilde blive et nyt Embede oprettet; thi Forholdet var jo dog, at man nu havde 2 Embeder, hvis Indehavere saa godt som intet havde at bestille, og som der kunde blive Tale om at nedlægge, hvis Stadsgartneren fik hele Ledelsen.

Mousten mente det muligt, at der ikke var flere Klager nu end tidligere, men han maatte hævde, at der var mange Klager nu, og at de vistnok var berettigede. Det var uheldigt, at de, der arbejdede paa Kirkegaardene, havde Lov til ogsaa at arbejde for private. Naar en Grav blev gravet, kørte de Muldjorden bort og solgte den senere til andre, hvilket naturligvis ikke var heldigt.

Jakob Jensen syntes, man skulde erindre sig, hvad Begravelsesjord kostede, naar man talte om at faa Kirkegaarden til at betale sig. Taleren havde selv for nylig haft Lejlighed til at erfare, hvilke rent svimlende Summer det blev, naar et Gravsted skulde fornyes nogle

Gange i Løbet af 20 Aar. Men naturligvis kunde Kirkegaardene desuagtet ikke betale sig, naar man skulde have en Kontorbestyrer for at registrer 3-4 Begravelser daglig og en Overgraver og 2 Undergravere, der ogsaa havde saare lidt at bestille. Hvis man i de andre Udvalg havde saa mange at forhandle med, vilde det se galt ud. Der sagdes nok, at der ikke vilde blive oprettet ny Embeder, men der slettedes heller ingen. Efter Kirkegaardsbestyrelsens Forslag vilde der blive en Overgaver med en Indtægt af om ved 5000 Kr., og han skulde pensioneres, og en Kontorbestyrer, som det vel nok lykkedes at faa en 4000 Kr., ogsaa han skulde pensioneres, og Undergraverne skulde vel ogsaa pensioneres. Alt det vilde man ikke komme ind paa, hvis man fulgte Ændringsforslaget. Dersom man satte en fornuftig Mand, og det ansaa Taleren Stadsgartneren for at være, i Spidsen for Begravelsesvæsenet, vilde der spares mange Penge. Alt i alt var Ændringsforslaget rationelt, fordi det tog Sigte paa en bestemt Ordning, i Modsætning til Kirkegaardsbestyrelsens Forslag om at lave Instrukser for Embeder, der endnu ikke er oprettet.

Lehmann syntes, det var at gøre Kirkegaardsbestyrelsen Uret at tale om, at den foreslog Instrukser for Embeder, der endnu ikke var til; thi Forholdet var jo dog, at Instrukserne for Kontorbestyreren og Overgraveren var meget gamle, og at Forslaget kun gik ud paa at forandre en Smule ved Overgraverens Instruks. Hr. Simonsen gjorde sig skyldig i en mild Overdrivelse ved at sige, at Overgraveren intet bestilte, idet denne netop havde betydeligt at bestille. I det hele taget ønskede Kirkegaardsbestyrelsen ikke at oprette noget nyt Embede, men at blive fri for at faa et nyt, Direktørembedet. Det var en Misforstaaelse, at Overgraveren skulde pensioneres af hele sin Indtægt. Forholdet skulde være som i Odense, hvor Overgraveren vel havde en ca. 5000 Kr. i Indtægt, men deraf kun godt et Par Tusinde fra Kommunen, og selvfølgelig skulde han kun pensioneres af denne sidste Del. Taleren kunde ikke tænke sig det heldigt at sætte den nuværende Stadsgartner i Spidsen for hele Begravelsesvæsenet, og han beklagede, at Ændringsforslaget ikke blev taget tilbage.

Jakob Jensen mente at vide, at der efter Forslaget dog vilde blive et nyt Embede som Kontorbestyrer.

N. Joh. Laursen troede, man skulde være forsigtig med at slutte fra Betalingen for nogle Gravpladser til den almindelige Betaling for Grave. Nogle Begravelser kostede ganske vist betydelige Summer, men mangfoldige blev der kun givet meget lidt for.

Jakob Jensen maatte gøre opmærksom paa, at han ikke var kommet længere op med Formue, end at han maatte holde sig til 3. Klasses Jord.

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 5. november 1914 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 213-1914)

Indstilling fra Kirkegaardsbestyrelsen om at Assistent Houlberg ansættes som Bestyrer af Begravelseskantoret fra 1. April 1914 at regne.

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 5. november 1914 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 213-1914)

Indstilling fra Kirkegaardsbestyrelsen angaaende Instrukser for Begravelseskantoret og Overgraveren (Findes i Tillæget) samt om Ændringer i Begravelsesvedtægten.

Formanden referede Sagens Historie (Se Byr. Forh. A. Side 129 og B. Side 115) og meddelte, at Kirkegaardsbestyrelsen i Henhold til Beslutningen af 17. September hermed forelagde Forslag til Instrukser for Begravelseskantoret og Overgraveren. Instrukserne indeholdt de samme Bestemmelser som i det tidligere Udkast, kun var Grupperingen ændret i Overensstemmelse med den vedtagne Ordning. Endvidere indstillede Kirkegaardsbestyrelsen, at Begravelseskantorets Bestyrer blev lønnet efter Regulativets 6. Klasse og Overgraveren efter 10. Klasse. Det kunde vel siges, at Overgraveren var sat noget langt ned, men som Forholdene var i Øjeblikket mente Kirkegaardsbestyrelsen ikke at kunne gaa videre. Endelig indstillede Bestyrelsen at foretage de Ændringer i Begravelsesvedtægten, som fulgte af den ny Ordning. Ændringerne var følgende:

ad § 1. Paragraffen ændres saaledes: "Begravelsesvæsenets Kontor ledes af en Bestyrer med den nødvendige Assistance. Det holdes aabent hver Søgnedag fra 9-3. Bestyrerens

Gage samt øvrige Lønninger og Udgifterne ved Kontorets Drift udredes efter Byraadets Bestemmelse af Kommunens Kasse. Ved hver Begravelse erlægges en Afgift til Begravelseskontoret efter det af Byrådet vedtagne Betalingsreglement".

ad § 15. Ordene: "- - under Ansvar for Kirkegaardsbestyrelsen den af Kommunen ansatte Stadsgartner" udgaar og i Stedet indsættes: "Overgraveren".

a d § 18. 12. Stykkesidste Linie udgaar:

"Stadsgartneren" og indsættes i Stedet "Overgraveren".

Simonsen udtalte, at Indstillingen jo fremtraadte som en Følge af et Flertals Beslutning, og at der intet Hensyn var taget til det store Mindretals Mening. Taleren ansaa fremdeles 'den ny Ordning for meget uheldig og var vis paa, at den i det lange Løb vilde vise sig om muligt endnu daarligere end den nuværende. Stadsgartneren var sat fuldstændig ud af Spillet med Hensyn til Kirkegaardene, skønt Forudsætningen tidligere havde været, at han i højere Grad skulde drages ind i disse Forhold, for at man kunde faa en mere rationel Drift af Kirkegaardene end hidtil. Den Strømning, der stadig har kunnet spores mod Stadsgartneren paa dette vigtige Felt, havde altsaa nu fuldstændig vundet Spillet, og det Arbejde, der var gjort fra Overgraverens Side, var blevet kronet med overordentligt stort Held. Overgraveren var blevet eneraadende paa Kirkegaardene, hvad Taleren maatte anse for meget uheldigt efter det der var foregaaet de senere Aar. Efter Forslaget skulde Kontorbestyreren lønnes efter Regulativets 6. Klasse, hvilket maatte anses for meget højt for kun 6 Timers dagligt Arbejde, og desuden blev der givet ham Anvisning paa at antage Medhjælp. Taleren skulde ikke stille noget Ændringsforslag, da han ansaa det for spildt Ulejlighed, men vilde dog henstille til Kirkegaardsbestyrelsen, at den opgravede Jord fra Gravsteder ikke blev bortført, saaledes at den atter skulde købes af Gravstedejerne, og at det blev muligt for disse selv at besørge Pasningen af deres Gravsteder.

Mousten kunde ganske slutte sig til de af Hr. Simonsen gjorte Henstillinger og vilde yderlig henstille til Kirkegaardsbestyrelsen at træffe en saadan Ordning, at Begravelseskontoret overtog alt det Arbejde, der var forbundet med Begravelserne. At faa en Begravelse ordnet var nu en meget indviklet Historie. Først skulde vedkommende til Skifteretten, saa til Alterdeggen, saa til Lægen, atter til Skifteretten og Alterdeggen og endelig til Begravelseskontoret. I Almindelighed vidste Folk slet ikke Besked med alt dette. Ganske vist kunde man lade en Bedemand besørge Forretningerne, men saa var der Udgift forbundet dermed. Det rigtigste vilde derfor være, at lade Begravelseskontoret besørge det

hele,

Formanden bemærkede til Hr. Simonsen, at det naturligvis var vanskeligt at tage Hensyn til et Mindretal, naar det som i dette Tilfælde stod fuldstændigt modsat Flertallet. At Kontortiden kun var 6 Timer, vilde ikke sige, at Arbejdet ikke var længere. Det var meget rigtigt, at det var besværligt at faa en Begravelse ordnet, men det var det vist alle Vegne. Taleren havde imidlertid altid gaaet ud fra, at Begravelseskontoret gav Besked om, hvad der var at foretage, men han skulde intet have imod at lade trykke en Vejledning, som kunde udleveres fra Kontoret.

Simonsen gjorde opmærksom paa, at Slutlønnen for 6. Klasse var 3400 Kr. Efter den Velvillie, der hidtil var vist Assistent Houlberg, kunde man vel gaa ud fra, at han straks vilde opnaa denne Løn. For Overgraveren vilde Slutlønnen derimod kun blive 2000 Kr. Hvad der motiverede denne Forskel, var ikke let at se, men i hvert Fald var det meget mærkeligt, at Pladsen som Bestyrer af Begravelseskontoret skulde lønnes med 3400 Kr., medens langt vanskeligere og betydningsfuldere Poster som f. Eks. Forvalterpladserne ved Fattiggården, De gamles Hjem og Marselisborg Hospital kun takseredes til 2800 Kr. Deri var intet Forhold, og skulde Lønnen for Bestyreren af Begravelseskontoret være Normen for Kommunens Lønninger under Sparesystemet, kunde en Mængde Funktionærer have stærkt begrundet Krav om at komme betydeligt op. Om Forholdet mellem Kontorbestyrerens og Overgraverens Lønninger var rigtigt, vidste Taleren ikke, men han syntes, at det mere haandværksmæssige Arbejde blev betydeligt negligeret i Forhold til det kontormæssige. I hvert Fald stod Kontorbestyrerens Løn i skrigende Misforhold til, hvad man bød en Mængde andre.

Formanden fandt intet urimeligt i at sætte Kontorbestyreren i 6. Klasse. Foreløbig blev Lønnen kun 2650 Kr., og da Houlberg havde 2400 Kr., var det øjeblikkelige Tillæg saaledes kun 250 Kr. Taleren skulde i og for sig intet have imod, at Overgraveren blev sat i en højere Lønklasse, men foreløbig ønskede Kirkegaardsbestyrelsen at vente for at se, hvorledes den ny Administrationsform artede sig.

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 14. januar 1915 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

Skrivelse af 15. December 1914 fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet om Approbation paa Ændringer i Vedtægten for Begravelsesvæsenet, saalydende:

"Med Hensyn til Hr. Kammerherrens og Deres Højærværdigheds Skrivelse af 5. d. M. angaaende Ændring af den under 17. December f. A. approberede Vedtægt for Begravelsesvæsenet i Aarhus skal man tjenstlig melde til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at Ministeriet herved meddeler Approbation paa de af Aarhus Byraad vedtagne Ændringer i ovennævnte Vedtægt, saaledes at § 1 herefter faar følgende Affattelse :

"Begravelsesvæsenets Kontor ledes af en Bestyrer med den nødvendige Assistance. Det holdes aabent hver Søndag fra Kl. 9-3.

Bestyrerens Gage samt øvrige Lønninger og Udgifterne ved Kontorets Drift udredes efter Byraadets Bestemmelse af Kommunens Kasse.

Ved hver Begravelse erlægges en Afgift til Begravelseskontoret efter det af Byrådet vedtagne Betalingsreglement."

§ 15, 1. Stykke: "Kirkegaardenes almindelige Vedligeholdelse underlægges Overgraveren, idet følgende Arbejder paahviler ham" og

§ 18, 2. Stykke: Ingen Indhegning maa sættes udenfor det købte Areals Grænse. Levende Hegn plantes mindst 9 Tommer fra Gravstedets Ydergrænse, undtagen hvor Ejerne af to til hinanden stødende Gravsteder er enige om fælles Hegn. Planeringen maa ikke rage ud over Grænserne og skal approberes af Overgraveren."

Til Efterretning.

